19/04/2025

19 Απριλίου: Μεγάλο Σάββατο

/ Ορθόδοξες Προβολές

«ΔΕΥΤΕ ΙΔΩΜΕΝ ΤΗΝ ΖΩΗΝ ΗΜΩΝ ΕΝ ΤΑΦΩ ΚΕΙΜΕΝΗΝ»

Λάμπρου Κ. Σκόντζου, Θεολόγου – Καθηγητού

(Θεολογικό σχόλιο στο περιεχόμενο και τα νοήματα του Μεγάλου Σαββάτου)

«Τω Αγίω και Μεγάλω Σαββάτω, την θεόσωμον ταφήν και την εις Άδου κάθοδον του Κυρίου και Σωτήρος ημών Ιησού Χριστού εορτάζομεν, δι’ ών της φθοράς το ημέτερον γένος ανακληθέν προς αιωνίαν ζωήν μεταβέβηκε» . Σύμφωνα με το ιερό συναξάρι αυτήν την άγια ημέρα τιμάμε και προσκυνάμε την ταφή του Κυρίου μας και την εις Άδου Κάθοδόν Του.

Απόγευμα της Μεγάλης Παρασκευής. Η φρικτή ημέρα έβαινε προς το τέλος της. Το φυσικό σκοτάδι ερχόταν να διαδεχθεί το υπερφυσικό σκοτάδι της σταυρώσεως, που είχε καλύψει ολάκερη τη γη. Ο Κύριος είχε εκπνεύσει επί του σταυρού. Το

άχραντο σώμα Του κρέμονταν άπνουν επί του ξύλου, ανάμεσα στους συσταυρωμένους ληστές, οι οποίοι σπάραζαν ακόμη από τους επιθανάτιους σπασμούς. Αλλά, όπως μας πληροφορεί ο ιερός Ευαγγελιστής, τα σώματα των εσταυρωμένων έπρεπε να ταφούν και μάλιστα βιαστικά, πριν πέσει το σκοτάδι και μπει η επόμενη ημέρα, σύμφωνα με τον ιουδαϊκό υπολογισμό του ημερονυκτίου. Έτσι οι Ιουδαίοι **«ίνα μη μείνη επί του σταυρού τα σώματα εν τω σαββάτω, επεί Παρασκευή ην΄ ην γαρ μεγάλη η ημέρα εκείνη του σαββάτου΄ ηρώτησαν τον Πιλάτον ίνα κατεαγώσιν αυτών τα σκέλη, και αρθώσιν»** (Ιωάν.19,31). Την επόμενη ημέρα οι Ιουδαίοι εόρταζαν τα Πάσχα τους. Δε μπορούσαν τη λαμπρή αυτή μέρα να ατενίζουν στο λόφο Γολγοθά σταυρωμένα πτώματα κακούργων, το αποκρουστικό θέαμα θα τους χαλούσε την εορταστική διάθεση. Διατάχθηκαν λοιπόν οι στρατιώτες και με χονδρές σιδερένιες βέργες τσάκισαν τα κόκαλα των δύο συσταυρωμένων ληστών, για να επιταχύνουν το θάνατό τους, διότι ακόμη δεν είχαν εκπνεύσει. **«Επί τον Ιησούν ελθόντες ως είδον αυτόν ήδη τεθνηκότα, ου κατέαξαν αυτού τα σκέλη, αλλ' εις των στρατιωτών λόγχη αυτού την πλευράν ένυξε, και ευθέως εξήλθε αίμα και ύδωρ»** (Ιωάν.19,33). Αυτό σημαίνει ότι ο θάνατος του Κυρίου υπήρξε πραγματικός, εις πείσμα όλων εκείνων των συκοφαντών, οι οποίοι συνεχίζοντες την θεομάχο έχθρα των αρχόντων του Ισραήλ, υποστήριζαν και υποστηρίζουν ότι δήθεν δεν πέθανε επί του σταυρού και κατά συνέπεια η ανάστασή Του ήταν ψεύτικη!

Κοντά στο σταυρό του Κυρίου είχαν απομείνει μόνο η Θεοτόκος και οι ηρωικές γυναίκες μαθήτριές Του, οι οποίες συνέπασχαν με Αυτόν, έκλαιγαν και πενθούσαν το άδικο πάθος και το θάνατό Του. Αντίθετα οι ένδεκα μαθητές είχαν κρυφτεί για το φόβο των Ιουδαίων (Ιωάν.20,19). Όμως ήταν αδύνατο σ' αυτές να αναλάβουν το δύσκολο έργο της αποκαθηλώσεως και της ταφής του Χριστού. Το πιο ανυπέρβλητο εμπόδιο ήταν η αίτηση στον Πιλάτο, προκειμένου να τους δοθεί η απαιτούμενη άδεια της ταφής.

Το έργο αυτό ανάλαβαν οι ευσεβείς άρχοντες Ιωσήφ και Νικόδημος. **«Επεί ην Παρασκευή, ο εστι προσάββατον, ελθών Ιωσήφ ο από Αριμαθαίας, ευσχήμων βουλευτής, ος και αυτός ην προσδεχόμενος την βασιλείαν του Θεού, τολμήσας εισήλθε προς Πιλάτον και ητήσατο το σώμα του Ιησού»**. Εκείνος **«εδωρήσατο το σώμα τω Ιωσήφ. Και αγοράσας σινδόνα και καθελών αυτόν ενείλησε τη σινδόνη και κατέθηκεν αυτόν εν μνημείω, ο ην λελατομημένον εκ πέτρας, και προσεκύλισε λίθον επί την θύραν του μνημείου»** (Μάρκ.15,43-46). Αυτή ήταν και η τελευταία πράξη του Θείου Δράματος. Ο **«αχώρητος παντί»** χωρά και κρύπτεται στον τάφο. Αυτός που κατοικεί στα απέραντα ουράνια κείτεται στο υγρό μνημείο. Μυστήριο μέγα!

Η ψυχή του Κυρίου, όπως αναφέραμε στο σχόλιό μας της Μεγάλης Παρασκευής, κατέβηκε στον Άδη, σύμφωνα με την σαφέστατη διδασκαλία του αποστόλου Πέτρου: **«θανατωθείς μεν σαρκί, ζωοποιηθείς δε πνεύματι΄ εν ω και τοις εν τη φυλακή πνεύμασι πορευθείς εκήρυξεν»** (Α΄Πέτρ.3,18) και ομιλών για την Ανάσταση του Κυρίου **«ου κατελείφθη η ψυχή αυτού εις άδου ουδέ η σαρξ αυτού είδε διαφθοράν»** (Πραξ.2,31). Το ίδιο και ο απόστολος Παύλος έγραψε πως ο Χριστός **«κατέβη πρώτον εις τα κατώτατα μέρη της γης»** (Εφεσ.4,9), σύμφωνα με την αντίληψη της εποχής, ότι ο Άδης βρίσκεται στα έγκατα της γης. Εκεί ο Κύριος κατά την τριήμερο παραμονή Του συνέχισε και στον κόσμο των πνευμάτων το απολυτρωτικό Του έργο. Κήρυξε το ευαγγέλιο της σωτηρίας και στους απ' αιώνος νεκρούς. Όπως στον κόσμο των ζωντανών έτσι και στον κόσμο των νεκρών υπήρξαν εκείνοι που πίστεψαν και εκείνοι που αρνήθηκαν το κήρυγμά Του. Κατά την λαμπροφόρο Ανάστασή Του ανέβασε μαζί Του και όσους πίστεψαν σ' Αυτόν.

Σύμφωνα με τους εκκλησιαστικούς συγγραφείς η κάθοδος του Κυρίου στον Άδη υπήρξε επεισοδιακή. Σε πρωτοχριστιανικό κείμενο διαβάζουμε: Όταν ο Χριστός πλησίασε στις βαριές θύρες του Άδη ακούστηκε μια γοερή φωνή **«άρατε πύλας λέγουσα. Ακούσας ο Άδης εκ δευτέρου την φωνήν απεκρίθη ως δήθεν μη γινώσκων και λέγει: Τις εστιν ούτος ο βασιλεύς της δόξης; Λέγουσιν οι άγγελοι του δεσπότου: Κύριος κραταιός και δυνατός, Κύριος δυνατός εν πολέμω. Και ευθέως άμα τω λόγω τούτω αι χαλκαί πύλαι συνετρίβησαν και οι σιδηροί μοχλοί συνεσθλάσθησαν, και οι δεδεμένοι πάντες νεκροί ελύθησαν των δεσμών, και ημείς μετ' αυτών. Και εισήλθεν ο βασιλεύς της δόξης ώσπερ άνθρωπος, και πάντα τα σκοτεινά του Άδου εφωτίσθησαν»** (Evang.Nicodimi, Pars II, cap.V (XXI)3).

Οι εντυπωσιακές αυτές σκηνές ενέπνευσαν τα μέγιστα στην θαυμάσια εικονογραφία και ιδιαίτερα την μεγαλειώδη υμνολογία του Μ. Σαββάτου. Αυτή

μαζί με την υμνολογία του Πάσχα αποτελεί το αποκορύφωμα της θρησκευτικής ποιήσεως. Ο θεολογικότατος κανόνας του Όρθρου του **Μεγάλου Σαββάτου** και ο περίφημος και δημοφιλής Επιτάφιος Θρήνος υμνούν το νεκρό Θεό και προαναγγέλλουν την θριαμβευτική Του ανάσταση. Ρίγη συγκινήσεως και πνευματικής τέρψεως γεμίζουν τις ψυχές των πιστών, οι οποίοι γεμίζουν ασφυκτικά τους ναούς για κλίνουν γόνυ μπροστά στον ανθοστόλιστο Επιτάφιο, να προσκυνήσουν τον Κτίστη του κόσμου, ο Οποιος **«Ως ανείδεος νεκρός καταφαίνεται, ο την κτίσιν ωραΐσας του παντός».** Να αποσμίξουν τους **«δακρυρρόους θρήνους τους»** με τα μύρα της ανοιξιάτικων ανθέων και τα γλυκά μέλη των ιερών υμνολογιών. Η θεσπέσια ακολουθία του Όρθρου του Μεγάλου Σαββάτου θεωρείται ως η εξόδιος ακολουθία του Κυρίου μας! Οι Πατέρες της Εκκλησίας μας παραλλήλισαν την ταφή του Κυρίου με την ανάπαυση του Θεού κατά την εβδόμη ημέρα της Δημιουργίας (Γεν.2,3). Ο **«όλβιος τάφος»** είναι η κλίνη της αναπαύσεως του Υιού του Θεού, ο Οποίος κατάπαυσε από το έργο της αναδημιουργίας του ανθρώπου και ολοκλήρου της δημιουργίας και την αγία αυτή ημέρα αναπαύεται. Το θαυμάσιο δοξαστικό των αίνων του Όρθρου του Μ. Σαββάτου τονίζει εμφαντικά αυτή την παρομοίωση: **«… Τούτο εστι το ευλογημένον Σάββατον΄ αύτη εστίν η της καταπαύσεως ημέρα, εν η κατέπαυσεν από πάντων των έργων αυτού ο μονογενής Υιός του Θεού δια της κατά τον θάνατον οικονομίας τη σαρκί σαββατίσας…»**.

«Σήμερα έγινε σωτηρία γι' αυτούς που κατοικούν πάνω στη γη, και για τους απ' αιώνος δέσμιους κάτω από τη γη, τονίζει πανηγυρικά ο άγιος Επιφάνιος Κύπρου… **Οι βαριές πύλες του Άδη άνοιξαν διάπλατα. Εσείς οι απ' αιώνος**

κεκοιμημένοι σκιρτήστε από χαρά. Εσείς οι καθήμενοι στο σκοτάδι και στη σκιά του θανάτου υποδεχτείτε το μέγα Φως. Ο Δεσπότης είναι μαζί με τους δούλους, ο Θεός είναι μαζί με τους νεκρούς, η ζωή ανταμώθηκε με τους θνητούς, ο ανεύθυνος κοινωνεί με τους υπεύθυνους, το ανέσπερο φως βρέθηκε μέσα στο σκοτάδι, με τους αιχμαλώτους ο ελευθερωτής, μετά των κατωτάτων ο υπεράνω των ουρανών…»

Ενώ η πανάγια Σάρκα του Κυρίου μας αναπαυόταν στη γη, η ψυχή Του συνέχιζε το απολυτρωτικό έργο στον Άδη. Εκεί δόθηκε η πιο αποφασιστική «μάχη» όλων των εποχών. Αναμετρήθηκε η ζωή με το θάνατο, ο παράδεισος με το Άδη, ο Χριστός με το διάβολο. Από την τιτάνια αυτή πάλη νικήθηκε κατά κράτος ο διάβολος, καταπατήθηκε, κουρελιάστηκε και καταργήθηκε ο θάνατος και άνοιξε διάπλατα ο παράδεισος για τους πιστούς του Χριστού. Αυτό το μεγάλο θρίαμβο αποτυπώνει θαυμάσια στα υπέροχα τροπάρια της ημέρας: **«Σήμερον ο άδης στένων βοά΄ Κετελήθη μου το κράτος΄ ο ποιμήν εσταυρώθη και τον Αδάμ ανέστησεν΄ ων περ εβασίλευον εστέρημαι, και ους κατέπιον ισχύσας, πάντας**

εξήμεσα΄ εκένωσε τους τάφους ο σταυρωθείς΄ ουκ ισχύει του θανάτου το κράτος…». «Σήμερον ο Άδης στένων βοά΄ … ελθών (ο Χριστός) το κράτος μου έλυσε, πύλας χαλκάς συνέτριψε, ψυχάς ας κατείχον το πριν, Θεός ων ανέστησε…», «…εδεξάμην θνητόν, ώσπερ ένα των θανόντων, τούτον δε κατέχειν, όλως ουκ ισχύω, αλλ' απολώ μετά τούτου, ων εβασίλευον, εγώ είχον τους νεκρούς απ' αιώνος, αλλά ούτος ιδού πάντας εγείρει…»!

Οι ορθόδοξοι πιστοί με θλίψη στην ψυχή, με βουρκωμένα μάτια και συναισθηματική φόρτιση πλησιάζουμε στον ιερό Επιτάφιο να προσκυνήσουμε το νεκρό Κύριο και να του εναποθέσουμε λίγα ανοιξιάτικα λουλούδια, ψάλλοντες **«Τω Πάθει Σου Χριστέ ελευθερώθημεν, και τη αναστάσει Σου, εκ φθοράς ελυτρώθημεν»**! Περισσότερο θέλουμε να Του εναποθέσουμε την καρδιά μας και την ελπίδα μας, διότι Αυτός είναι ο υπέρτατος και μοναδικός Λυτρωτής μας, και κανένας άλλος! Η βεβαιότητα της λαμπροφόρου Αναστάσεώς Του μας γεμίζει αισιοδοξία και ουράνια χαρά. Διότι η δική Του Ανάσταση είναι η απαρχή και της δικής μας αναστάσεως. **«Νυνί δε Χριστός εγήγερται εκ νεκρών, απαρχή των κεκοιμημένων εγένετο… έσχατος εχθρός καταργείται ο θάνατος»** (Α΄Κορ.15,20,26). Αυτή είναι η πιο χαρμόσυνη αγγελία της ανθρώπινης ιστορίας, η πιο ελπιδοφόρα πίστη σε όλους τους κόσμους. Αυτή η μακάρια πίστη διώχνει μακριά μας κάθε κατήφεια. Δε μας φοβίζει πια τίποτε, διότι ό,τι και να μας συμβεί ο τελικός μας θρίαμβος είναι προδιαγεγραμμένος και η ανάστασή μας είναι προαποφασισμένη από τον Νικητή του θανάτου, τον Αναστάντα Κύριό μας Ιησού Χριστό!